

**A KÚRIA
mint felülvizsgálati bíróság**

Gfv.VII.30.220/2013/4.szám

A Kúria mint felülvizsgálati bíróság a Szepesi Ügyvédi Iroda ügyintéző: dr. Szepesi Zsuzsa ügyvéd által képviselt felperesnek dr. Szegesdi Judit ügyvéd által képviselt I.r. alperes és a Deák és Várnai Ügyvédi Iroda dr. Várnai Zsuzsanna ügyvéd által képviselt II.r. alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt a Szekszárdi Törvényszéken 17.G.40.088/2005. számon indult és a Pécsi Ítéltábla Gf.IV.30.385/2012/4. számú jogerős ítéletével befejezett perében a jogerős ítélet ellen a felperes részéről előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson - meghozta a következő

í t é l e t e t

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg 15 napon belül az alpereseknek egyenként 1.270.000 (egymillió-kétszázhetvenezer) Ft felülvizsgálati eljárási költséget.

Ez ellen az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

i n d o k o l á s

Az I.r. alperes 2003. szeptember 24-én közbeszerzési eljárást indított a T és F Közigazgatási területén mintegy 24 ezer méter gravitációs szennyvízcsatorna-hálózatot magában foglaló szennyvízhálózat bővítés kivitelezőjének kiválasztása érdekében. A Közbeszerzési Döntőbizottság négy alkalommal semmisítette meg jogszabálysértés miatt a kihirdetett eredményt, két alkalommal pedig az ajánlati felhívást. Ezen előzményeket követően 2005. március 25-én került ismét meghirdetésre ugyanezen szennyvízhálózat bővítés kivitelezőjének kiválasztására irányuló közbeszerzési eljárás. Az eljárás nyertese - az előző eljárások eredményével azonosan - a II.r. alperes lett, másodikként a felperes került kihirdetésre. Ezt a döntést több ajánlattevő, köztük a felperes is megtámadta a Közbeszerzési Döntőbizottság előtt. A Közbeszerzési Döntőbizottság eljárása alatt, a határozat meghozatala előtt 2005.

május 27-én megkötötte az I.r. alperes a kivitelezésre vonatkozó vállalkozói szerződést a II.r. alperessel.

A Közbeszerzési Döntőbizottság számú 2005. július 4-én kelt határozatával - egyéb jogszabálysértés mellett - megállapította, hogy a nyertes II.r. alperes ajánlata két okból is érvénytelen, így a jogszabálysértő ajánlat került nyertesként kihirdetésre. A Közbeszerzési Döntőbizottság ezen határozata 2005. július 28-án jogerőre emelkedett.

A felperes keresetében az I.r. és a II.r. alperesek által 2005. május 27-én megkötött vállalkozási szerződés mint jogszabályba ütköző szerződés semmisségének megállapítását kérte, emellett kártérítés jogcímén 175.927.121 Ft elmaradt haszon és járulékai, az ajánlat elkészítésével és a közbeszerzési eljárással való részvétellel kapcsolatban felmerült 2.975.405 Ft és járulékai, valamint nem vagyoni kártérítés jogcímén 7.700.000 Ft és járulékai megfizetésére kérte egyetemlegesen kötelezni az alpereseket. Többek között arra hivatkozott, hogy a Közbeszerzési Döntőbizottság hivatkozott határozata egyértelműen megállapította a jogsértést, mely alapján a közbeszerzésekről szóló 2003. évi CXXIX. törvény (Kbt.) szerint kérheti a támadott szerződés érvénytelenségének megállapítását. Álláspontja szerint, a jogsértő szerződés hiányában az I.r. alperesnek a felperessel kellett volna megkötnie a szerződést, annak elmaradásával Ptk. 339. § /1/ bekezdése szerint kárt okozott neki.

Az alperesek a kereset elutasítását kérték.

Az elsőfokú bíróság ítéletével az I.r. alperest 312.132 Ft megfizetésére kötelezte, ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Megítélése szerint a Közbeszerzési Döntőbizottság határozata alapján a II.r. alperes ajánlata érvénytelen volt és az I.r. alperes megsértette a Kbt. 91. § /1/ bekezdését azzal, hogy az érvénytelen ajánlatot benyújtót hirdette ki győztesnek, de ez a jogsértés nem olyan súlyú, ami a szerződés érvénytelenségét eredményezné. A jogsértéssel okozott kár megtérítése iránti keresetnek az I.r. alperessel szemben 312.132 Ft - az ajánlat elkészítésével kapcsolatos költség - erejéig helytadott a Kbt. 351. § alapján, ezt meghaladóan a kártérítési keresetet elutasította. A szerződés megkötésének elmaradásából eredő elmaradt haszon iránti keresetet azért utasította el, mert nem találta bizonyítotttnak azt a tényt, hogy amennyiben az I.r. alperes a II.r. alperes érvénytelen ajánlatát kizárta volna, úgy a felperessel kötötte volna meg a szerződést.

A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét - fellebbezett részében - helybenhagyta. A fellebbezés indokaira tekintettel arra hivatkozott: az érvénytelenség megállapítása iránti kereset esetén először azt kell

vizsgálni, hogy a felperesnek fennállt-e per megindításához szükséges jogi érdekelttsége. Úgy ítélte, a felperesnek jogszabályi felhatalmazása a perindításra nincs, jogi érdekelttsége pedig mint a szerződésben nem részes harmadik személynek akkor állapítható meg, ha van olyan védendő jogi érdeke, joga, kötelezettsége, jogviszonya, amelyre a perben hozott ítélet közvetlenül kihat. Utalt a másodfokú bíróság arra, hogy a 4/1999. számú polgári jogegységi határozatot a közbeszerzési eljárásokban létrejött szerződés érvénytelenségének megállapítása iránti perekre a 2000.242. számú elvi bírósági határozat indokolása terjesztette ki, mely határozat a meghozatalakor hatályos 1995. évi XL. törvény alapján a bíróságok számára - ezt kizáró rendelkezés hiányában - lehetővé tette, hogy polgári perben vizsgálják meg a közbeszerzési eljárás szabályszerűségét, azt, hogy a közbeszerzési eljárásban történt-e jogsértés. A perbeli jogvitában alkalmazandó Kbt. 350. §-a azonban úgy rendelkezik, hogy a közbeszerzésre, illetve a közbeszerzési eljárásra vonatkozó szabályok megsértésére alapított bármely polgári jogi igény érvényesíthetőségének feltétele, hogy a Közbeszerzési Döntőbizottság, vagy annak határozata felülvizsgálata során a bíróság a jogsértést jogerősen megállapítsa. E rendelkezésből a másodfokú bíróság álláspontja szerint az következik, hogy a pályázati eljárás szabályszerűségét a polgári perben eljáró bíróság nem vizsgálhatja, a sérelmet szenvedett fél a közbeszerzési eljárásokban elkövetett jogsértések miatt jogvédelmet a Közbeszerzési Döntőbizottságtól kérhet. A vesztes pályázó bírósági utat kizárólag a megkötött szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt vehet igénybe, e perben azonban jogi helyzete semmiben nem különbözik más, olyan harmadik személy jogi helyzetétől, aki a mások közötti szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indít pert, ezért a közbeszerzési szabályok megsértésére alapított érvénytelenségi perekben is vizsgálni kell a felperes keresetindításhoz fűződő jogi érdekelttségét. A másodfokú bíróság utalt arra, hogy a felperes a jogi érdekelttségi körében arra hivatkozott: amennyiben a bíróság 2005-ben a perindításkor, a megkötött szerződés teljesítési szakaszában a szerződés érvénytelenségét megállapította volna, akkor a fennálló jogviszonyt az alpereseknek fel kellett volna számolniuk, az I.r. alperesnek új közbeszerzési eljárást kellett volna kiírnia, melyben a felperes akár nyertes is lehetett volna. A másodfokú bíróság szerint mivel az ítélet meghozatalakor az alperesek közötti szerződés teljesítési folyamata lezárult, a beruházás elkészült, így az érvénytelenség megállapítása esetén sem volna a felperesnek még lehetősége sem a beruházásban részt venni, így ez a tény jogi érdekelttségét nem alapozhatta meg.

A felperes által hivatkozott egyéb érdekeket - a II.r. alperes ne hivatkozhaszon referenciaként a perbeli szerződésre, illetve annak alapján létrejött műre, az I.r. alperesnek vissza kelljen fizetni a központi költségvetésbe a felhasznált támogatást - gazdasági érdeknek minősítette, amely a másodfokú bíróság megítélése szerint

nem minősül a szerződés érvénytelenségének megállapításához fűződő jogi érdeknek. A közbeszerzési eljárásban elkövetett jogsértés miatti szankciókat az I.r. alperessel szemben a Közbeszerzési Döntőbizottság már alkalmazta, e perben a jogi érdeket az nem alapozza meg, hogy az I.r. alperest további olyan gazdasági joghátrány érje, amely a felperes jogi helyzetére közvetlenül nem hat ki.

Az elmaradt haszon megtérítése iránti kártérítési keresettel kapcsolatban a másodfokú bíróság arra mutatott rá, hogy a felperesnek azt kellett volna bizonyítania, hogy ha az I.r. alperes szabályszerű eljárásban nem a II.r. alperest hirdeti ki nyertesnek, akkor a felperest hirdette volna ki és vele a szerződést biztosan meg is kötötte volna. A másodfokú bíróság szerint tény, hogy az I.r. alperesnek a nyertes pályázóval a Kbt. 99. § /1/ bekezdése alapján szerződéskötési kötelezettsége volt és azt csak okkal tagadhatta meg. Az is tény, hogy a felperesé volt a II.r. alperes után a legkedvezőbb ajánlat. Azt azonban a peradatok alapján nem lehetett tényként megállapítani, hogy amennyiben az I.r. alperes szabályszerűen járt volna el és a II.r. alperes ajánlatát érvénytelennek nyilvánítja, akkor nyertesként a felperest hirdeti ki, a szerződést vele meg is köti. Az I.r. alperesnek ugyanis lehetősége volt arra is, hogy a Kbt. 92. § c) pontja alapján eredménytelenné nyilvánítsa az eljárást, különös tekintettel arra, hogy a felperes ajánlata mintegy 200 millió Ft-tal haladta meg a II.r. alperes ajánlatát, s a II.r. alperes pályázatának érvénytelenségét valójában csekély jelentőségű formai hibák okozták. Mindezek alapján nem állapítható meg, hogy szabályos közbeszerzési eljárásban az I.r. alperes és a felperes között a vállalkozási szerződés létrejött volna és abból a felperesnek nyeresége, haszna származott volna, a felperes elmaradt haszon jogcímén előterjesztett keresete ezért a másodfokú bíróság megítélése szerint sem alapos.

A jogerős ítélet ellen előterjesztett felülvizsgálati kérelmében a felperes a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és a felperes keresetének a perbeli szerződés érvénytelenségének megállapítására, illetve az elmaradt haszon jogcímén előterjesztett 175.927.121 Ft összegű kártérítés és járulékai megfizetésére kötelező ítélet meghozatalát kérte. Másodlagosan a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése mellett rész-közbenső ítélet meghozatalát kérte annak megállapítására, hogy az I.r. alperes teljes kártérítési felelősséggel tartozik a felperesnek a perbeli szerződés megkötésének elmaradása miatt. Álláspontja szerint a jogerős ítélet az érvénytelenségi kereset tekintetében a Pp. 3. § /1/ bekezdésébe, a Ptk. 234. § /1/ bekezdésébe, a Kbt. 340. § /7/ bekezdésébe, valamint a 4/1999. számú polgári jogegységi határozatba ütközik. Hivatkozott arra, hogy a felperes perbeli legitimációja megállapítható, az ezzel ellentétes jogértelmezés azt eredményezné, hogy a felperes a Közbeszerzési Döntőbizottság által jogerősen

megállapított jogsértés ellenére nem kaphat bírósági úton jogvédelmet. Álláspontja szerint a felperes jogi érdekeltsége is megállapítható, mivel a közbeszerzési eljárásban minden pályázónak nyomós érdeke fűződik ahhoz, hogy jogsértés esetén bírói jogvédelmet kapjon.

A kártérítési igénnyel kapcsolatban a felperes utalt arra, hogy az I. r. alperesnek a Kbt. szabályai szerint az érvényes ajánlatot tevők közül az összességében legelőnyösebb ajánlatot tevővel volt szerződéskötési kötelezettsége. A perbeli esetben kizárt volt - az állami céltámogatás elvesztése miatt - a pályázat eredménytelenné nyilvánításának lehetősége, ezért az ok-okozati összefüggés megállapítható a nem szabályszerű szerződéskötés, és a felperes oldalán bekövetkezett kár között. Hivatkozott arra is, hogy a Kbt. szabályai szerinti szerződéskötési kötelezettség körében az ajánlatkérő az összegszerűséget a szerződéskötésnél nem mérlegelheti.

Az I. r. és a II. r. alperesek felülvizsgálati ellenkérelmükben a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérték.

A Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 275. (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta és azt a hivatkozott indokok alapján nem találta jogszabálysértőnek.

A Kúria egyetértett a másodfokú bírósággal abban, hogy a felperest az alperesek között létrejött vállalkozási szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt keresetösségi jog nem illette meg. A másodfokú bíróság helyesen utalt a Ptk. 234. § (1) bekezdésén alapuló bírósági gyakorlatra, mely szerint a szerződő feleken kívül álló harmadik személy akkor rendelkezik perbeli legitimációval, ha az eljárás eredménye kihat a jogaira, kötelezettségeire [2/2010. (VI. 28.) PK vélemény 10. pont]. A felperes maga sem jelölt meg konkrét jogi érdeket a perbeli - már több éve teljesedésbe ment - szerződés érvénytelenségének megállapítására. Ilyenre már a felülvizsgálati eljárásban nem is hivatkozott. A Kúria utal arra, hogy a felperes által felhívott 4/1999. PJE indokolása a közbeszerzési eljárásokra csak áttételesen értelmezhető: az abban kitűzött cél, a pályázatok tisztességes elbírálásának vizsgálhatósága, az annak vizsgálatához fűződő pályázói érdek a Közbeszerzési Döntőbizottság eljárásával, határozathozatalával ténylegesen megvalósult.

A kártérítési kereset elutasítása körében a Kúria érdemben osztotta a perben eljáró bíróságok egyező álláspontját. Rámutat ugyanakkor arra, azzal, hogy az I. r. alperes a felperes pályázatát a második helyre sorolta egy esetre elfogadta a felperes 200 millió Ft-tal magasabb ajánlatát. Figyelemmel ugyanis a pályázati kiírásra, a második helyre sorolással vállalta, hogy ha a győztes pályázó bármilyen okból visszalép, a felperessel köti meg a vállalkozási

szerződést, amire ez esetben a Kbt. 99. (1) bekezdése is kötelezte volna.

A Kbt. 342. § (2) bekezdése szerint ha a Közbeszerzési Döntőbizottság határozatában megállapítja a közbeszerzésre, illetve a közbeszerzési eljárásra vonatkozó szabályok megsértését, az ajánlatkérő, illetve az ajánlattevő elállhat a szerződéstől, feltéve, hogy a jogsértés befolyásolta a közbeszerzési eljárást lezáró döntést. Az elállás tehát nem szükségszerű, csak lehetséges, de ebben az esetben is feltételhez kötött.

A felperes a kártérítési keresete körében azonban nem a visszalépésre, az elállás lehetőségére hivatkozott, hanem azt adta elő, hogyha az I. r. alperes jogszerűen eljárva a II. r. alperes pályázatát érvénytelenre nyilvánította volna, akkor a felperest kellett volna győztesként kihirdetnie és vele kellett volna a szerződést megkötnie.

A felperesnek mindehhez azt kellett volna tudni bizonyítania, hogy ha nem történik jogszabálysértés, akkor az I.r. alperes a felperes ajánlatát nyilvánítja ki győztesnek és így vele kötötte volna meg a szerződést. A jelen per tényállása alapján ezt minden kétséget kizáróan, ítéleti bizonyossággal megállapítani nem lehetett. Szemben a felperesi állásponttal önmagában abból, hogy a felperest a második helyre sorolta az I.r. alperes, nem következik, hogy ha a II.r. alperes pályázatát érvénytelennek nyilvánítja a felperest jelöli meg győztesként. A pályázat elbírálása és a szerződéskötés között eltelt rövid idő valójában minimálissá tette annak kockázatát, hogy a II.r. alperes visszalép. A második helyre sorolással csak erre az esetre vállalta az I.r. alperes a felperessel történő szerződéskötést. Tény, hogy az I. r. alperes részéről a jogszerű magatartás az lett volna, ha észlelve a II. r. alperes ajánlatának hiányosságait érvénytelennek nyilvánítja azt. A Kbt.-ből azonban nem következik, nem vezethető le olyan jogszabályi kötelezettség, hogy a kiírónak - érvényes ajánlatok esetén - minden esetben, szükségszerűen győztest kell hirdetnie. Önmagában a beruházás összvolumenéhez képest nem jelentős összegű állami céltámogatás elvesztése miatt nem lehet azt bizonyítottnak tekinteni, hogy a közbeszerzési eljárást az I.r. alperes mindenképpen eredményesnek nyilvánítja.

Az I. r. alperes jogellenes magatartása és a felperes kára között tehát nem állapítható meg ok-okozati összefüggés: a felperes elmaradt haszna nem abból ered, hogy az I. r. alperes nem zárta ki a II. r. alperes ajánlatát, hanem abból, hogy nem őt nyilvánította győztesnek, nem vele kötött vállalkozási szerződést, ilyen kötelezettsége azonban az I. r. alperesnek a perbeli esetben sem a közbeszerzési ajánlati felhívás, sem a Kbt. rendelkezései alapján nem volt.

Mindezekre figyelemmel a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okokból nem jogszabálysértő, ezért azt a Kúria a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A felülvizsgálati eljárásban pervesztes felperest a Pp. 270. § (1) bekezdése szerint irányadó Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte az alperesek felülvizsgálati eljárásban felmerült - a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelete 3. § (2), (5) és (6) bekezdései alapján, az alperesek jogi képviselői által ténylegesen elvégzett ügyvédi tevékenységével arányban megállapított - költségeinek viselésére.

Budapest, 2013. november 27.

Dr. Vezekényi Ursula sk. a tanács elnöke, Dr. Osztovits András sk. előadó-bíró, Dr. Pethőné dr. Kovács Ágnes sk. bíró